



Miquel LLADÓ

Del fonoll a la neu

A cura d'Eduard Batlle

Lleida: Càtedra Màrius Torres - Pagès editors («Meridians» 3),
2019, 309 p.

L'antologia *Del fonoll a la neu* de Miquel Lladó (Castelldans 1919 - Andorra la Vella, 1999) omple un buit considerable en la bibliografia, gairebé inexistent, sobre l'escriptor de les Garrigues i la seva obra. L'estructura del llibre és l'adient amb aquest propòsit, ja que ens trobem davant d'una tria de textos que ressegueix amb eficàcia la trajectòria literària de Lladó. I no solament ho fa amb textos ja publicats (encara que el seu recorregut entre els lectors hagi estat més aviat discret, ja que es tractava d'autoedicions d'abast molt limitat) sinó també amb la presència d'un bon grapat d'inèdits de gèneres ben diversos: poemes, narracions, peces teatrals, articles periodístics i mostres epistolars.

Aquest material ve precedit d'un estudi introductori, d'una notable claredat expositiva, en què el curador del volum, Eduard Batlle, ens apropa a la vida i l'obra de Lladó, i de dos breus textos memorialístics de Josep Borrell i de Josep Vallverdú i d'un sonet inèdit de Joan Brossa procedent d'una lletra del fons familiar de Lladó. La introducció es divideix en dues parts: d'una banda, l'esbós biogràfic permet observar l'interès de Lladó per la literatura des de la seva infància i com gràcies a l'amistat amb Manuel de Pedrolo va prendre consciència de la llengua catalana i va abandonar el castellà, de què s'havia servit fins llavors en l'escriptura i que l'havia consagrat com un jove talent del *leridanismo* franquista; de l'altra, el recorregut per la seva obra literària, abundant i heterogènia, fixa unes etapes evolutives que són fruit de l'atenta lectura de la seva producció que Batlle du a terme: «Els primers escrits (1935-1947)», marcada pel mestratge de mossèn Modest Camí i per les lectures de Verdager i Maragall; «L'eclosió pública (1947-1954)», amb volums escrits preferentment en castellà sota la influència de Juan Ramón Jiménez i de Teixeira de Pascoaes; i «Els anys de la narrativa (1960-1975)» (que podria allargar-se ben bé fins al 1999, data del seu traspàs), en què l'autor deixa d'esdevenir només un poeta per provar sort en la novel·la, en el conte i també en el teatre. Clou la introducció una útil relació de l'obra de Lladó, tant la publicada com la inèdita, classificada per gèneres, així com la dels corresponents amb qui es va cartejar; i una bibliografia consultada (potser s'hi troba a faltar algun dels estudis més recents sobre la poesia catalana de postguerra, com, per exemple, les pàgines que hi dedica el darrer volum del *Panorama crític de la literatura catalana*). De fet, aquest treball preliminar ofereix un punt de partida excel·lent per aprofundir en la figura i l'obra de Lladó, ja que deixa obertes diverses línies d'investigació que caldria tirar endavant, i també per plantejar-se la reedició d'alguns dels seus poemaris, narracions, novel·les o peces dramàtiques.

La tria de textos de Batlle és coherent amb la introducció i ofereix un tast variat de la producció de Lladó, amb una especial preferència per la poesia. Pel que fa a l'obra poètica, resulta un encert publicar «Què és la poesia?» com a pòrtic dels textos, atès que situa de ple els lectors en la poètica de Lladó. Dels cent poemes antològats, seguint un ordre cronològic en què alternen català, castellà i portuguès, mantenen, al nostre entendre, encara plena vigència els extrets dels reculls *L'home del bosc*, *Retorn als cims* i *Jesús i Marx*. Dels articles periodístics, procedents de *La Mañana*, *Labor* i *Serra d'Or*, caldria destacar els que dedica a Màrius Torres, Carles Riba –una afinada lectura de *Salvatge cor*– i Josep Vallverdú, ben indicativa de quins eren els seus interessos literaris. Pel que fa als textos narratius, es reproduïxen «Els fugitius» –un títol d'inequívokes ressonàncies benguerelienes–, que és el primer capítol de la novel·la inèdita *Sense pàtria* i que forma part de la trilogia *Els camins de la por* (i que reclama urgentment una reedició íntegra); i «L'home nou», amb un desenllaç sorprenent, que mostra el tremp del seu autor. El gènere teatral és el menys representat, ja que Lladó només va escriure tres peces i, per aquest motiu, únicament es recupera l'acte primer de *La mort de l'ocell*, finalista del premi Josep M. de Sagarra. Quant a l'epistolari, degudament anotat, i que permet evidenciar la seva xarxa d'amistats i relacions literàries, són remarcables les lletres adreçades a Vicente Aleixandre i altres escriptors espanyols (que mostren el desig de Lladó de fer-se un lloc en el panorama literari dels anys cinquanta); a Jaume Agelet i Garriga i a Carles Riba, per l'admiració que hi sent; i molt en especial a Manuel de Pedrolo, a qui presentarà al món cultural lleidatà, i a Joan Brossa, confident en assumptes literaris.

No hi ha dubte que tant l'antologia com l'estudi introductori fan palesa al lector actual la qualitat de l'obra literària de Lladó i el coneixement que Batlle té de la seva producció. Per tot plegat, *Del fonoll a la neu* –el títol remet als dos paisatges que van marcar la biografia de l'autor, el fonoll garriguenc i les neus andorranes– és una obra del tot necessària en el procés de recuperació –i de divulgació– d'aquells escriptors que, per motius diversos, han caigut en un injust oblit, com és el cas de Miquel Lladó, una de les figures més representatives de les Terres de Ponent de la segona meitat del segle passat. Una tasca a la qual no és aliena la Càtedra Màrius Torres de la Universitat de Lleida, que ha assumit, amb la professionalitat i la cura a què els seus responsables ens tenen acostumats, el repte de publicar aquest volum.

Josep Camps Arbós

Universitat Oberta de Catalunya